

***Dichelonia (Parasyndemis) histrionana* (Lepidoptera: Tortricidae) ve feromonových pastech
v šumavské klimaxové smrčtině**

***Dichelonia histrionana* in pheromone traps in the climax-spruce forest
of the Šumava Mountains**

Václav SKUHRAVÝ¹⁾ & Karel NOVÁK²⁾

¹⁾ Bítovská 9, CZ-140 00 Praha

²⁾ Šmeralova 15-390, CZ-170 00 Praha 7

Dichelonia histrionana, pheromone traps, climax-spruce forest

Abstract. The pheromone of *Tortrix viridana* Z 11 14 AC was attractive also for the species *Dichelonia (Parasyndemis) histrionana*, in the climax-spruce forest of the Šumava Mts. (Southern Bohemia).

Při cenologickém výzkumu klimaxové smrčiny Stanové hory na Šumavě jižně od Borových Lad (7047) v nadm. výšce 1 150 - 1 180 m bylo kromě jiných metod sledování fauny hmyzu použito feromonů lákajících několik druhů Lepidopter. Cílem aplikace feromonů bylo zjistit, zdali se v uvedených vysokých nadmořských výškách vyskytují druhy motýlů, k jejichž lákání byl feromon vyvinut, či zda feromony lákají i jiné druhy Lepidopter. Z rozsáhlé literatury k této problematice viz např. Arn, Toth & Priesner (1986) či Krámpel, SkuhraVý & Brewer (1985). Byly použity malé feromonové pasti 20 x 20 cm typu delta, jež byly ve studované smrčtině vyvěšeny od začátku vegetace v květnu až do konce října. Byly kontrolovány v 10 až 14 denních intervalech. Byly použity feromony pro tyto čtyři druhy Lepidopter:

Dendrolimus pini L. (Lasiocampidae) - ZSL-12A1;

Panolis flammea Schiff. (Noctuidae) - Z914 AC;

Cydia (Laspeyresia) strobilella L. (Tortricidae) - složení neudáno;

Tortrix viridana L. (Tortricidae) - Z11 14 AC. Tyž feromon láká i druh *Choristoneura murinana* (Hb.).

Za poskytnutí feromonů děkujeme Dr. E. Priesnerovi z Institut für Verhhaltensphysiologie, Seewiesen b. Starnberg, SRN.

VÝSLEDKY

V uvedené nadmořské výšce byly do feromonových lapáků uloveny jen dva druhy motýlů, a to druh *Panolis flammea* a druh *Dichelonia histrionana*.

a) Druh *Panolis flammea*

Jako housenka se vyvíjí na borovici *Pinus sylvestris*. Zdrojem imág tohoto druhu byly s největší pravděpodobností exempláře, jež se vyvinuly na borovici stožeké, jež zaujímá území od nadmořské výšky 750 m u Volar ke Stožci do nadmořské výšky okolo 1 100 m. Jde o velmi cenný ekotyp borovice lesní, jenž se udržel ve velice nepříznivých klimatických podmínkách Šumavy. Ojedinělé stromy tohoto ekotypu borovice lesní se vyskytovaly ve vzdálenosti 1 200 až 1 500 m od studované lokality. Celkem 5 samců bylo uloveno do feromonových pastí v prvních červencových dnech. Zatímco v nadmořské

výšce okolo 500 až 600 m byla ve středních Čechách imaga tohoto druhu chytána již v posledních dnech dubna a začátkem května, byl výlet imag v těchto vysokých nadmořských polohách Šumavy značně posunut.

b) Druh *Dichelonia histrionana*

Živnou rostlinou tohoto druhu je smrk, jen zřídka ožírají housenky tohoto druhu i jehlice jedle. Housenky bez diapauzy přezimují na jehlicích a s příchodem jara pokračují v žíru. Druh *Dichelonia histrionana* je lákán týmž feromonem jako druh *Tortrix viridana*. Stejným feromonem je lákán i příbuzný druh *Choristoneura murinana*, jak zjistili Priesner, König & Bogenschütz (1988) v Bavorsku a ve Schwarzwaldu. V našich sledováních jsme ulovili 86 samců od 15.8. do 31.8. a dalších 9 exemplářů od 31.8. do 9.9. Zatímco v nízkých polohách byl let pozorován od třetí dekády června do maximálně první poloviny července, byl let v nadmořské výšce okolo 1 200 m posunut o dva měsíce do posledních dnů srpna a prvních dnů září. Sledování proběhlo v r. 1988.

SOUHRN

Při výzkumu Lepidopter v klimaxové smrčtině na Šumavě bylo použito čtyř druhů feromonů. Do feromonových lapáků byly uloveny jen dva druhy - na ZL 14 AC *Panolis flammea* Schiff. a na Z11 14 AC *Dichelonia histrionana* Frölich. Druh *D. histrionana* je lákán týmž feromonem jako druh *Tortrix viridana* a *Choristoneura murinana*.

LITERATURA

- ARN H., TOTTH M. & PRIESNER E. 1986: *List of sex pheromones of Lepidoptera and related attractants*. OILB SROP, Wädenswil, 122 pp.
- KÖNIG E., PRIESNER E. & BOGENSCHÜTZ H. 1988: *Forstschädlinge - prognose 1987-1988*. Forstliche Versuchsanstalt und Forschungsanstalt Baden-Württemberg, Freiburg, 22 pp.
- KRAMPL F., SKUHRÁVÝ V. & BREWER J.W. 1985: Forest Lepidoptera attracted to six synthetic pheromones in Czechoslovakia. *Z. Angew. Entomol.*, 100: 372-381.

SUMMARY

In 1988, four types of pheromone traps attracting 4 species of Lepidoptera were used during coenological studies of the climax-spruce forest of the Stanová hora hill, in the Šumava Mts. The locality is situated south of the village Borová Lada (7047), at the elevation of 1,150 - 1,180 m a.s.l. We caught only two species, *Panolis flammea* and *Dichelonia histrionana*, the later was attracted by the pheromone of *Tortrix viridana* (Z11 14 AC).